

25. marta piemiņas pasākums

25.03.2018

Pirms 69 gadiem Māras diena esot bijusi bez saules un līdzīgi kā šodien vēl bijis sniegs, bet daudziem Latvijas un arī Alojās apkārtnes cilvēkiem, ne tik mierīgs kā šodien, bija dienas rīts un arī dienas ritējums. Padomju varas pārstāvji steidza izpildīt LPSR Ministru Padomes lēmumu 282-s “Par kulaku ģimeņu izsūtīšanu ārpus LPSR” un 1949. g.29. janvārī pieņemto slepeno lēmumu Nr. 390 - 138, kurā tika noteikts, ka no Latvijas, Lietuvas un Igaunijas izsūtāmi:

- 1) kulaki un viņu ģimenes ;
- 2) *bandītu* un nacionālistu, kuri atrodas nelegālā stāvoklī, ģimenes locekļi, kā arī nošauto un notiesāto *bandītu* ģimenes locekļi;
- 3) legalizējušies *bandīti* un viņu ģimenes locekļi, kuri turpina nodarboties ar pretpadomju darbību.
- 4) *Bandītu* atbalstītāju ģimenes locekļi.

Tādi bija oficiālie iemesli izsūtīšanai, kurus gan lielākai daļai izsūtāmo nepateica ne saņemšanas brīdī, ne izsūtījuma laikā, ne pēc atgriešanās. Gandrīz katram izsūtītajam ir pašam sava versija par cēloni, arī izsūtītajiem alojiešiem. Izsūtīšanas iemesli varēja būt visdažādākie: saimniecībai piederējusi 56 ha liela zemes platība, tēvs bija iesaukts hitleriskās Vācijas armijā, tēva mātes māsa bijusi pret kolhozu izveidošanu, mātes brālis bija pagasta priekšnieks, kāds cits domā, ka izsūtīja, jo tēvs bija dienējis Latvijas armijā un krogā tēvs izrunājies par politiku un sastrīdējies ar krodzinieku, kurš bijis lojāls padomju varai, bet kāds pieļauj domu, ka paņēma cita turīga saimnieka vietā, kas bija draugos ar kolhoza priekšsēdētāju. Lai nu kādi bija šie iemesli, bet 51 saimniecība tika ieskaitīta kulaku sarakstā.

Kāda tad bija Alojās puses kulaku saimniecības 1947./48. gadā?

Piemēram:

“Sīpoliem”, kuros saimniekoja dzejnieka Ausekļa brāļa dēls **Krogzems Pēteris**.

1948.g. bija 18 ha aramzeme, 2ha augļu dārzs, 4,7ha pļavas kā arī **mājlopi**: 2 zirgi, 1 kumelš, 8 govīs, 2 jaunlopi, 14 aitas, 4 cūkas.

Pastāvīgi nodarbina algotu darba spēku.

“Jaunnikšu” saimniekam **Lamsteram Kārlim**

1947. gadā 9,6 ha **aramzeme**, 5,5 ha **pļavas**, 7,4 ha **ganības**.

Saimniecībā bija arī **mājlopi**: 2 zirgi, 2 kumelši, 7 govīs, 6 jaunlopi, 6 aitas, 11 cūkas un **inventārs**: labība un zāles pļaujmašīnas, kartupeļu rokamā un sēklas šķirojamā mašīna, zirgu grābeklis.

Līdz 1940.g. pieder vējdzirnavas. Saimniecība bijusi pakļauta zemes reformām.

Izmanto sezonas darba spēku. Viena kalpone strādā visu gadu.

“**Kalmieskiņos**” saimniekoja **Andrejs un Emīlija Andersoni**. Viņu saimniecībā 1947. gadā bija 7 ha **aramzeme**, 2,8 ha **mežs un krūmi**, 1 zirgs, 1 kumeļš, 3 govys, 2 jaunlopi, 6 aitas, 2 cūkas kā arī **inventārs**: labības un zāles pļaujmašīnas, zirgu grābeklis, vērtījamā mašīna.

120 dienas gadā izmanto algotu darbaspēku.

Daudzas saimniecības jau bija pārcietušas divas zemes reformas-1944./ 45. gada zemes reforma un 1948. gada **zemes reformu**, kuru rezultātā bija samazinātas zemes platības, kā arī atsavināti lopi un darba inventārs, kas tika nodoti kolhoziem. Un tomēr vara redzēja, ka vēl ir pietiekami daudz mantas, kas noderētu kolhoziem.

Alojas pusē pirmais lauksaimniecības artelis tika nodibināts 1948. gada 25. janvārī un nosaukts 1905. gada revolucionāra Ungurpils pagasta rīcības komitejas pr – ja Teņa Smilgas vārdā (priekšsēdētājs Mārtiņš Nuķis). Pastāvēja gan tas neilgu laiku līdz 1948. gada beigām, kad to pievienoja l/a “**Jaunais ceļš**”

Kad 1949. gada 25. martā neskaitāmas lauku saimniecības bija “atbrīvotas” no to īpašniekiem, tāpat kā pārējā Latvijā, arī Alojas apkārtnē sākās straujāka kolhozu veidošanās. Alojas **pagastā bija trīs ciemi- Alojasciems, Ezeru ciems un Īģes ciems**. Katrā no Alojas pagasta ciemiem sākumā nodibinājās **trīs** lauksaimniecības arteļi.

Piemēram: **Īģes ciemā l/a “Centība”** dibināts 29.03.1949.g. ar 36 saimniecībām un 45 biedriem (pr-jis Grozītis), **“Īģe”** 03.04.1949.g. ar 29 saimniecībām, 44 biedriem, pr-jis Puroms, **“Vienība”** 01.04.1949. ar 25 biedriem. Minētām saimniecībām apvienojoties, 11.07.1950.g., nodibināts **Molotova v.n.** kolhozs.

Ezeru ciemā “Zaļā zeme” 30.03.1949. – 04.07.1950.g. (27 saimniecības ar 32 biedriem, pr-jis Kauliņš), **“Jaunā dzīve”** ar 19 biedriem (23.08. 1948. – 04.07.1950.g.) un **“Boļševiks”**(08.04.1949.g. pr-jis J. Intovičs). “Zaļā zeme” un “Jaunā dzīve” 04.07. 1949.g. pievienoti l/a “Boļševiks”, kas savukārt 31.12.1963.g. pievienots l/a **“Komunisma ceļš”**, kurš dibināts Puikules pag. Uzkalniņu ciemā 23.03. 1949. g., bet 1951.g. iekļauts Alojas c., un pēc tam Ezeru c. L/a “Komunisma ceļš” pastāvējis līdz 31.12.1975.g. kad pievienots p/s “Aloja”.

Bet tikmēr sadzīti lopu vagonos, aļoļieši kopā ar pārējiem Latvijas izsūtītajiem, ceļo uz svešu zemi, lai rastu jaunu mājvietu. Ceļš aizveda uz Amūras apgabala Vožajevku, Omskas apgabala Kamirovskajas rajona Trusovkas sādžu, Tomskas apgabala Asinovas rajona Nivonikolajevsku un citiem Sinīrijas un Vidusaāzijas apgabaliem un sādžām

Atmiņas par aresta brīdi un gatavošanos doties projām, tāpat kā par vagonos pavadīto laiku, ir visdažādākās. Tā piemēram “Mucenieku” māju ļaudīm ļāva vēl nokaut cūku, bet “Čukuru” mājās, kur saimnieks uzzinājis, ka kaimiņu mājās notiek izvešana un sapratis, ka viņa ģimene būs nākamā, lika katram salikt tik lielu saini, cik katrs pats var panest. Kad ieradās vedēji, kāds krievu virsnieks teica, lai, ņemot līdzi

labi daudz, arī siltas segas.. Milleru ģimene paspēja paķert medus kannu, ievārījumu, maizi, linu palagus un "Singer" šujmašīnu.

Brauciens ilga vairākas nedēļas. Par to, kas pārdzīvots brauciena laikā stāsta alojiešu atmiņas. Reizi pa reizei stacijās deva zupu, mazliet maizes, prosas putru un arī ūdeni, kurš gan bija samērā netīrs. Bērniem deva pienu, kuru sasaldētu varēja nopirkt stacijās no vietējām saimniecēm. Cita ešelona izsūtītajiem deva sāļu kukurūzas maizi divus klaipus uz četriem cilvēkiem, bērniem deva arī cukuru un sviestu. Pa ceļam no dažiem vagoniem jaunieši bēga, tos sašāva kājās un tādēļ arī citiem neļāva vairs kāpt laukā. Dažreiz, kad vilciens apstājās, no blakus vagoniem zaga ogles, lai varētu kurināt krāsniņu.

Daudzi neizturēja grūto ceļu. Arī kāda vecā māte, kurai bija 90 gadu. Daudzos vagonos plosījās dizentērija. Pa ceļam iedzīvojās arī utīs.

Svešā zeme jaunus iemītniekus no Alojās pagasta sagaidīja ļoti dažādi. Daudziem sākumā nācās dzīvot cūku kūtīs, dažiem paveicās, jo ierādīja istabu, bet tajā bija jādzīvo 8-10 cilvēkiem. Tā pavadīja vairākus gadus, līdz paši uzcēla māju, vai atrada kaktiņu kādā mājā. Izbrīnu radīja arī buļļu izmantošana zirgu vietā. Ar tiem bija jāiemācās strādāt, jo, ja bulļi nemāk vadīt, tad viņš iet, kur acis rāda. Strādāja ļoti dažādus darbus - tīrīja skābbarības bedres, slauca govīs, ar vēršu pajūgiem pieveda smiltis būvbrigādei, strādāja cāļu inkubatorā, ganīja aitas un govīs vietējiem, mežā zāgēja malku, brauca ar traktoriem. Varēja piepelnīties, šujot vietējiem apģērbus.

Dvēseli veldzēja zemes dāsnums un to varēja izmantot, cik vēlas. Zeme bija auglīga. Stādīja saknes, kartupeļus. Savvaļā auga arbūzi un melones, ziedēja skaistas puķes-kreimenes, kalcenārijas, bezdelīgactiņas un neaizmirstulītes. Žēl tikai, ka tās nesmaržoja tik labi, kā dzimtenē.

Kaut izsūtītie iedzīvojās, tomēr tās nebija mājas.

Pēc Staļina nāves arī alojieši laikā no 1955.-1957. gadam pakāpeniski sāka atgriezties. Dažiem izdevās atgriezties savās mājās, citiem vajadzēja meklēt jaunu mājvietu un atrast darbu.

Šodien aizgājušais laiks un pāri nodarītais paliek vairs tikai atmiņu daļa. Atmiņām dzīvē ir sava vieta, jo, kad apstāsies dūkt atmiņu spiets, tad iespējams, mūsu dzīve zaudēs, ko vērtīgu.